PERKEMBANGAN MONETARI DAN KEWANGAN

Dasar monetari yang akomodatif menyokong mengukuhkan permintaan domestik

Penunjuk monetari dan kewangan pada suku ketiga turut mencerminkan permintaan domestik yang lebih kukuh. Walaupun kadar dasar Bank Negara Malaysia, iaitu Kadar Campurtangan 3-bulan, kekal tidak berubah pada 4.5% sepanjang suku ketiga, kesan daripada penurunan kadar dasar sebanyak 50 mata asas pada bulan Mei 2003 dan suasana kompetitif yang meningkat telah ditunjukkan oleh penurunan dalam kadar purata pinjaman bank perdagangan dan syarikat kewangan. Berikutan sentimen pengguna dan perniagaan yang semakin kukuh sejajar dengan prospek pertumbuhan ekonomi yang lebih positif, kadar faedah yang rendah telah berkesan dalam menyokong pertumbuhan ekonomi, terutama dalam merangsang aktiviti pelaburan swasta.

Kadar Faedah

	2002	2003	
	S3	S2	S3
	Pada akhir tempoh (%)		
Kadar campurtangan 3-bulan	5.0	4.5	4.5
Kadar antara bank			
Semalaman	2.74	2.77	2.75
1 bulan	2.98	2.98	2.99
Kadar berian pinjaman asas (BLR)			
Bank perdagangan	6.39	6.00	6.00
Syarikat kewangan	7.45	6.90	6.90
Kadar purata pinjaman (ALR)			
Bank perdagangan	6.62	6.22	6.17
Syarikat kewangan	9.92	9.28	9.16
Kadar deposit tetap			
Bank perdagangan			
3 bulan	3.20	3.00	3.00
12 bulan	4.00	3.70	3.70
Syarikat kewangan			
3 bulan	3.20	3.01	3.00
12 bulan	4.00	3.72	3.68

Kadar Faedah Jangka Panjang

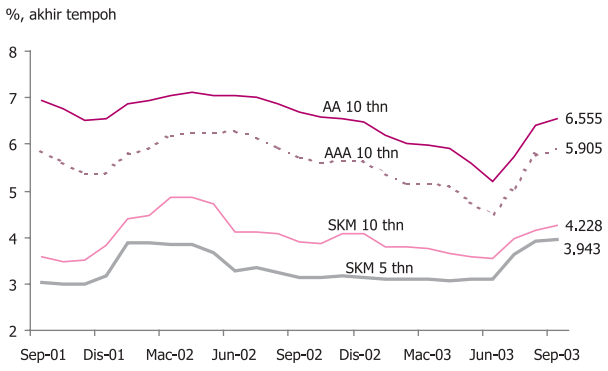

Aktiviti pembiayaan meningkat

Berikutan keyakinan yang lebih kukuh dan permintaan domestik yang lebih tinggi, keperluan untuk pembiayaan meningkat pada suku ketiga. Jumlah pembiayaan kasar yang diperoleh sektor swasta melalui sistem perbankan dan pasaran bon meningkat, pada kadar tahunan sebanyak 13.9% pada suku ketiga kepada RM124.5 bilion (S2: RM 117 bilion). Sebahagian besar daripada peningkatan dalam permintaan untuk pembiayaan diperoleh daripada dana yang disalur oleh sistem perbankan. Jumlah pengeluaran pinjaman mencatat

Pembiayaan Kasar Sektor Swasta melalui Sistem Perbankan dan Pasaran Modal

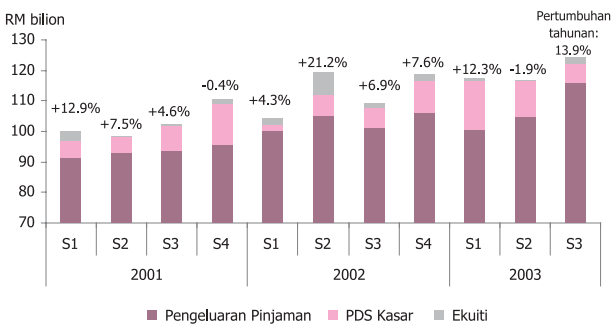

pertumbuhan yang lebih tinggi, begitu juga penunjuk pelopor iaitu permohonan dan kelulusan pinjaman. Pada suku ini, pengeluaran pinjaman meningkat pada kadar tahunan yang lebih tinggi iaitu sebanyak 14.6%.

Pembiayaan sektor swasta melalui sistem perbankan dan pasaran modal

	Pada tempoh (RM b)			Pertumbuhan tahunan	
	2002	2003		2003	
	S3	S2	S3	S2	S3
Jumlah pembiayaan kasar	**109.3**	**117.0**	**124.5**	**-1.9**	**13.9**
Pengeluaran pinjaman	101.1	104.5	115.9	-0.3	14.6
PDS kasar[2]	6.2	12.0	6.4	62.1	2.6
Ekuiti	1.9	0.6	2.2	-91.8	14.4
				(Pada akhir tempoh, %)	
Jumlah bersih pembiayaan (A)+(B)	**9.6**	**14.1**	**13.0**	**7.7**	**8.2**
Sistem perbankan	6.8	8.3	10.1	5.1	5.7
Baki pinjaman[1] (A)	4.3	10.4	8.7	3.8	4.7
Pegangan PDS	2.5	-2.1	1.4	31.6	24.3
PDS terkumpul[2] (B)	5.3	3.7	4.3	27.2	24.9

1 Pinjaman sistem perbankan termasuk pinjaman yang dijual kepada Cagamas dan Danaharta.

2 PDS tidak termasuk bon Cagamas memandangkan pembiayaan oleh Cagamas termasuk dalam pinjaman sistem perbankan.

Pinjaman Mengikut Sektor

	Pengeluaran pinjaman				Baki Pinjaman
	Pada suku			Bahagian daripada jumlah	Bahagian daripada jumlah
	2002	2003			
	S3	S2	S3	S3	
	RM bilion			%	
Perusahaan perniagaan	67.9	71.5	79.5	68.6	49.3
Syarikat besar		*52.3*	*57.5*	*49.6*	*33.7*
PKS		*19.1*	*21.9*	*19.0*	*15.6*
Isi rumah	26.8	27.3	30.6	26.4	44.2
Mengikut sektor					
Pertanian, kegiatan memburu, perhutanan dan perikanan	2.3	2.5	3.1	2.6	2.2
Perlombongan dan kuari	0.5	0.3	0.7	0.6	0.3
Perkilangan	26.0	26.7	27.9	24.1	13.1
Sektor harta benda yang luas	18.8	19.0	21.1	18.2	38.5
Pembinaan	*6.6*	*6.6*	*7.3*	*6.3*	*7.1*
Pembelian rumah kediaman	*8.0*	*8.6*	*9.7*	*8.4*	*22.1*
Pembelian harta tanah bukan kediaman	*2.2*	*2.3*	*2.6*	*2.3*	*5.9*
Harta tanah	*2.1*	*1.5*	*1.4*	*1.2*	*3.4*
Bekalan elektrik, gas dan air	1.6	1.6	2.0	1.7	1.2
Perdagangan borong dan runcit, restoran dan hotel	16.0	17.5	17.1	14.8	7.9
Pengangkutan, penyimpanan dan perhubungan	2.5	3.5	4.3	3.7	2.9
Perkhidmatan kewangan, insurans dan perniagaan	5.1	6.2	9.7	8.4	6.5
Kredit penggunaan	17.6	17.3	18.9	16.3	17.2
di antaranya:					
Kad kredit	*6.5*	*7.1*	*7.9*	*6.8*	*2.3*
Pembelian kereta penumpang	*6.8*	*6.0*	*6.7*	*5.8*	*11.7*
Pembelian sekuriti	2.4	2.7	4.0	3.4	6.0
Pembelian kereta pengangkutan	0.5	0.2	0.2	0.2	0.6
Lain-lain	7.7	6.9	6.9	6.0	3.5
Jumlah	**101.1**	**104.5**	**115.9**	**100.0**	**100.0**

Pinjaman yang disalurkan kepada sektor perusahaan kecil dan sederhana (PKS), isi rumah dan juga perusahaan perniagaan yang besar meningkat dengan nyata. Pada keseluruhannya, jumlah pengeluaran pinjaman kepada perusahaan perniagaan meningkat pada kadar yang tinggi iaitu sebanyak 17% berbanding dengan 14.1% bagi sektor isi rumah.

Mengikut sektor, peningkatan dalam pinjaman yang dikeluarkan kepada perusahaan perniagaan adalah meluas, dengan bahagian yang lebih tinggi dicatat oleh sektor perkhidmatan kewangan, insurans dan perniagaan, dan sektor pengangkutan, penyimpanan dan perhubungan. Kenaikan dalam aktiviti pinjaman kepada perusahaan perniagaan mencerminkan kegiatan ekonomi yang kian kukuh serta perlengahan penerbitan bon di pasaran bon berikutan peruncingan keluk hasil disebabkan jangkaan ekonomi yang semakin kukuh.

Pada kadar bersih, jumlah pinjaman terkumpul meningkat pada kadar tahunan sebanyak 4.7% pada akhir bulan September, pada kadar yang lebih tinggi berbanding 3.8% yang dicatat pada akhir bulan Jun. Jumlah pinjaman terkumpul kepada sektor PKS, yang mencakupi sebanyak 15.6% daripada jumlah baki pinjaman dan 31.5% daripada baki pinjaman kepada perusahaan perniagaan, meningkat pada kadar yang lebih kukuh sebanyak 7% (4.8% pada akhir bulan Jun). Pada sembilan bulan pertama tahun 2003, jumlah pinjaman terkumpul kepada sektor PKS mengembang sebanyak RM4.8 bilion. Pada tempoh yang sama, sejumlah RM18.9 bilion pinjaman diluluskan kepada 57,877 PKS sementara jumlah pengeluaran pinjaman adalah sebanyak RM62.2 bilion.

Penunjuk Pinjaman

	Pada suku			Pertumbuhan tahunan		
	2002	2003		2002	2003	
	S3	S2	S3	S3	S2	S3
	RM bilion			(%)		
Jumlah						
Permohonan pinjaman	58.2	53.0	62.8	18.1	-8.2	7.8
Kelulusan pinjaman	37.4	38.4	40.1	6.1	6.8	7.1
Pengeluaran pinjaman	101.1	104.5	115.9	8.0	-0.3	14.6
Bayaran balik pinjaman	101.1	96.8	109.9	10.1	-3.3	8.7
Perubahan baki pinjaman[1]	4.3	10.4	8.7	7.0	3.8	4.7
Di antaranya:						
Perusahaan perniagaan						
Permohonan pinjaman	35.5	28.3	33.7	t.d.	-16.7	-5.0
PKS	t.d.	9.7	12.1	t.d.	t.d.	t.d.
Lain-lain	t.d.	18.5	21.6	t.d.	t.d.	t.d.
Kelulusan pinjaman	19.0	19.9	20.3	11.1	11.5	7.0
PKS	t.d.	5.9	6.4	t.d.	t.d.	t.d.
Lain-lain	t.d.	14.0	13.9	t.d.	t.d.	t.d.
Pengeluaran pinjaman	67.9	71.5	79.5	3.3	-2.8	17.0
PKS	t.d.	19.1	21.9	t.d.	t.d.	t.d.
Lain-lain	t.d.	52.3	57.5	t.d.	t.d.	t.d.
Bayaran balik pinjaman	69.8	66.3	77.0	0.0	-4.0	10.4
Perubahan baki pinjaman[1]	-1.8	3.8	0.4	-3.3	-1.7	-0.9
PKS	-0.1	1.3	1.5	-0.8	4.8	7.0
Lain-lain	-1.7	2.5	-1.1	-4.2	-4.4	-4.1
Isi rumah						
Permohonan pinjaman	22.4	24.0	28.1	t.d.	9.5	25.2
Kelulusan pinjaman	17.7	18.2	19.2	2.5	1.7	8.2
Pengeluaran pinjaman	26.8	27.3	30.6	12.9	6.2	14.1
Bayaran balik pinjaman	20.9	21.6	23.8	14.4	6.5	13.5
Perubahan baki pinjaman[1]	7.8	5.9	7.9	17.1	12.7	12.2

1/ Pertumbuhan tahunan adalah untuk akhir tempoh

Pada keseluruhannya, pembiayaan bersih yang diberikan oleh sistem perbankan melalui pinjaman dan pegangan sekuriti hutang swasta meningkat sebanyak 5.7% pada akhir bulan September, sementara pembiayaan bersih melalui sistem perbankan dan pasaran bon meningkat sebanyak 8.2%. Nisbah pinjaman-deposit, termasuk pegangan sekuriti hutang swasta kekal tinggi pada tahap 93.5% pada akhir bulan September (93.7% pada akhir bulan Jun).

Peningkatan yang mapan dalam berian pinjaman bank kepada PKS

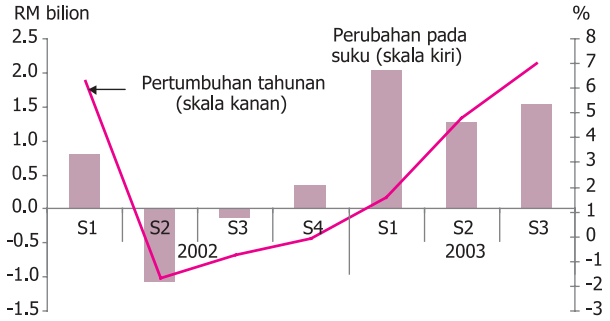

Kadar pertumbuhan agregat monetari lebih tinggi

Kadar pertumbuhan ketiga-tiga agregat monetari meningkat, mencerminkan sentimen pengguna dan perniagaan yang semakin pulih. Manakala pengembangan yang lebih pesat dalam M1 (11.9%) mencerminkan peningkatan dalam permintaan mudah tunai oleh pengguna dan perniagaan, pengembangan yang lebih tinggi dalam M3 (9.2%) disokong oleh aktiviti pinjaman yang lebih tinggi oleh sistem perbankan serta peningkatan dalam operasi luar negara.

Agregat Monetari: Pertumbuhan Tahunan

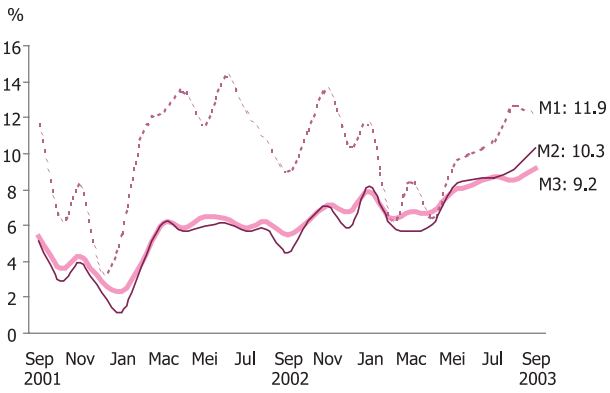

Penentu-penentu M3

	Perubahan pada tempoh		
	2002	2003	
	S3	S2	S3
	RM bilion		
M3	7.5	8.7	13.0
Tuntutan bersih ke atas Kerajaan	4.9	5.3	-5.5
Tuntutan ke atas sektor swasta	6.4	8.6	13.0
Operasi luar bersih[1]	-2.1	0.3	10.6
Pengaruh lain	-1.7	-5.5	-5.1

[1] Sebelum penilaian semula.

Pasaran Modal

Dana yang lebih tinggi diperoleh daripada pasaran modal

Pada suku ketiga, dana yang diperoleh daripada pasaran modal terus meningkat disebabkan oleh dana lebih tinggi yang diperoleh daripada pasaran ekuiti. Jumlah bersih dana yang diperoleh daripada terbitan baru sekuriti hutang swasta, penyenaraian baru dalam pasaran ekuiti dan beberapa pembukaan semula dan terbitan baru Sekuriti Kerajaan Malaysia (SKM) berjumlah RM13.5 bilion (RM10.8 bilion pada suku sebelumnya).

Peningkatan prestasi Bursa Saham Kuala Lumpur (BSKL) pada suku ketiga 2003 menggalakkan sektor swasta mendapatkan pembiayaan daripada pasaran ekuiti. Dana yang diperoleh daripada pasaran ekuiti adalah nyata lebih tinggi berjumlah RM2.2 bilion pada suku ini. Terdapat sebanyak 19 penyenaraian baru di BSKL dengan masing-masing tujuh penyenaraian di Papan Utama dan Papan Kedua serta lima lagi disenaraikan di MESDAQ. Dana yang diperoleh melalui terbitan awam permulaan (IPO) juta dan diterbitkan oleh syarikat dalam sektor teknologi, barangan industri dan barangan pengguna berjumlah RM505. Pada suku ketiga, tujuh syarikat dinyahsenaraikan.

Dari segi jumlah kasar, terbitan baru sekuriti hutang swasta (tidak termasuk bon Cagamas) menurun kepada RM6.4 bilion (RM12 bilion pada suku sebelumnya). Ketidaktentuan dalam pasaran bon berikutan jangkaan prospek pemulihan ekonomi bagi AS dan seterusnya bagi Malaysia menyebabkan syarikat-syarikat korporat melengahkan penerbitan. [Beberapa syarikat beralih kepada sistem perbankan bagi tujuan pembiayaan.] Terbitan baru terutamanya diterbitkan dalam bentuk bon yang disokong asset dan bon biasa. Sesudah ditolak penebusan, dana bersih yang diperoleh daripada pasaran sekuriti hutang swasta adalah lebih rendah sebanyak RM3.7 bilion (RM4.5 bilion pada suku sebelumnya). Dana yang diperoleh melalui pasaran sekuriti hutang swasta pada suku ini adalah terutamanya bagi tujuan pembiayaan (44.3% daripada jumlah terbitan) dan penstrukturan semula (20.7%).

Dana yang Diperoleh dalam Pasaran Modal

	2002		2003 [a]		
	S3	Jan-Sep	S2	S3	Jan-Sep
	RM juta				
Oleh Sektor Awam					
Sekuriti Kerajaan, *kasar*	3,677	10,266	8,132	12,632	38,494
Tolak Penebusan	1,000	6,900	1,500	6,800	18,600
Tolak Milikan Kerajaan	-	-	-	-	-
Bersamaan Penerimaan bersih Persekutuan	2,677	3,366	6,632	5,832	19,894
Khazanah Bon, *bersih*	-	-	(138)	(183)	556
Terbitan Pelaburan Kerajaan, *bersih*	-	-	-	-	1,729
Bon Simpanan Malaysia, *bersih*	(3)	466	(2)	(2)	(7)
Dana bersih yang diperoleh	2,674	3,832	6,492	5,647	22,172
Oleh Sektor Swasta					
Saham	1,935	11,179	592	2,157	3,349
Sekuriti hutang	8,456	24,495	12,911	10,165	40,483
Private Debt Securities (PDS)	*6,211*	*16,025*	*11,966*	*6,370*	*34,522*
Cagamas	*2,245*	*8,470*	*945*	*3,795*	*5,960*
Tolak Penebusan	3,458	23,866	9,240	4,482	15,898
Net Issues	4,997	628	3,671	5,684	24,584
Net issues (excluding Cagamas)	*5,077*	*(2,795)*	*4,497*	*3,744*	*23,776*
Dana bersih yang diperoleh	6,932	11,808	4,263	7,840	27,934
Jumlah Dana Bersih yang Diperoleh	9,606	15,640	10,755	13,487	50,107

[a] Awalan

Terbitan PDS mengikut Tujuan Penggunaan

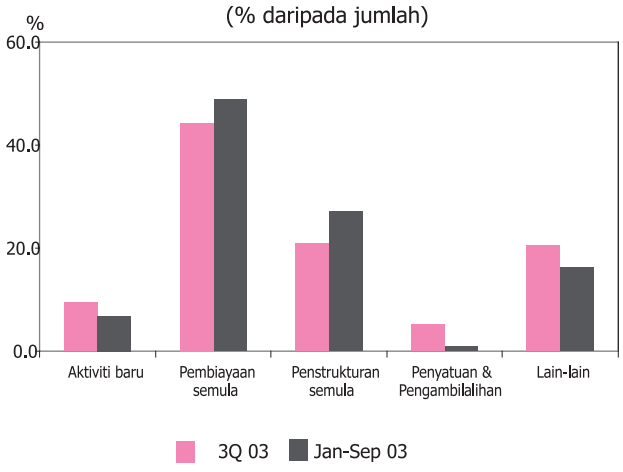

Pasaran ekuiti terus mengukuh

Prestasi BSKL terus meningkat pada suku ketiga. Sentimen pasaran meningkat oleh pemulihan prospek ekonomi Malaysia di samping perkembangan korporat yang memberangsangkan prestasi pasaran ekuiti global. Pada keseluruhan suku ketiga, Indeks Komposit BSKL (IK BSKL) meningkat sebanyak 6% sejak akhir suku kedua dan sebanyak 13.5% sejak akhir tahun 2002. Pemodalan pasaran dan purata aktiviti dagangan harian pada suku ini meningkat, masing-masing sebanyak RM572.3 bilion dan 644.3 juta unit. Pemulihan minat pelabur asing adalah ketara di BSKL, manakala penyertaan aktif pelabur runcit mencerminkan sebahagiannya penukaran lot bursa kepada 100 saham pada 26 Mei 2003.

Prestasi Pasaran Global dan Serantau Terpilih pada Suku Ketiga 2003

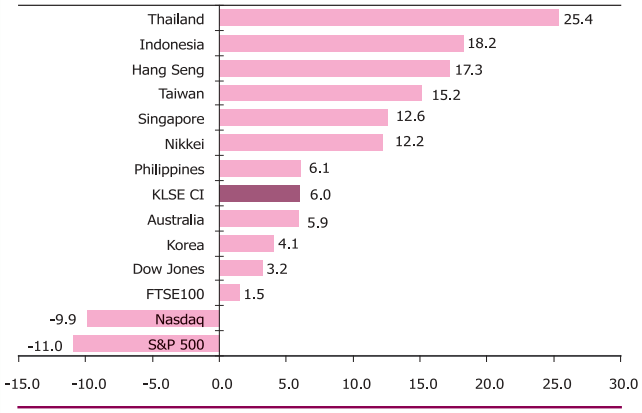

BSKL: Penunjuk Pasaran Terpilih

	Pada akhir				
	2002		2003		
	S3	Jan-Sep	S2	S3	Jan-Sep
Indeks Harga					
- Komposit	638.01	638.01	691.96	733.45	733.45
- EMAS	155.39	155.39	170.23	182.03	182.03
- Papan Kedua	102.89	102.89	108.96	122.03	122.03
Purata Urus niaga harian					
- Jumlah (juta unit)	159.1	251.3	286.7	644.3	389.4
- Nilai (RM juta)	349.2	536.8	457.2	958.1	605.0
Permodalan Pasaran (RM b)	476.35	476.35	532.45	572.26	572.26
Bilangan Syarikat yang disenaraikan	859	859	877	889	889

Sumber: Bursa Saham Kuala Lumpur

BSKL: Urus Niaga Sekuriti Korporat

	2002				2003					
	3Q		Jan-Sep		S2		S3		Jan-Sep	
	juta unit	RM juta	juta unit	RM juta	juta unit	RM juta	juta unit	RM juta	juta unit	RM juta
Urus niaga	10,501	23,045	46,740	99,854	17,775	28,349	41,877	62,274	72,039	111,916
Antaranya:										
Papan Utama	8,857	20,888	39,748	87,653	14,421	24,648	27,849	46,225	52,879	90,270
Antaranya:										
- Barangan Pengguna	327	1,504	1,379	6,593	509	1,959	857	2,768	1,675	6,208
- Barangan Perusahaan	738	1,447	3,098	5,133	1,429	2,105	3,911	5,406	6,050	9,046
- Pembinaan	745	1,516	3,388	7,465	1,181	1,796	2,088	3,967	4,751	7,450
- Perdagangan/Perkhidmatan	2,382	8,171	9,839	31,555	3,329	9,009	5,993	14,829	12,113	31,002
- Kewangan	1,370	4,386	6,039	18,753	1,908	4,422	3,497	8,471	6,937	16,676
- Harta benda	963	765	4,658	4,279	2,942	2,210	5,215	4,567	9,527	7,743
- Perladangan	234	1,016	990	4,024	307	1,129	675	1,815	1,278	4,228
- Perlombongan	45	106	205	509	53	92	42	67	143	251
Papan Kedua	1,462	2,079	6,670	12,010	2,685	3,377	8,069	12,103	12,345	17,286

Sumber: Bursa Saham Kuala Lumpur

Sentimen pasaran terus bertambah kukuh berikutan perkembangan positif yang berterusan, termasuk peningkatan penarafan kredit berdaulat pertukaran asing jangka panjang Malaysia oleh Standard & Poor's. Setakat 14 November, Indeks Komposit KLSE ditutup pada 792.2 mata (+8.1% semenjak akhir bulan September) dengan modal pasaran yang lebih tinggi berjumlah RM636.7 bilion (+11.3% sejak akhir bulan September).

Dagangan sekunder lebih rendah dalam pasaran bon

Jumlah perolehan dalam pasaran sekunder bon menguncup kepada RM97.4 bilion pada suku ketiga di dalam keadaan kadar hasil yang tinggi (RM153.1 bilion pada suku sebelumnya). Pada suku ketiga, kadar hasil SKM meningkat sebanyak 85 mata asas bagi SKM 5-tahun dan 70 mata asas bagi SKM 10-tahun. Kadar hasil yang tinggi ke atas keseluruhan kertas dan tempoh matang dipengaruhi oleh kadar hasil yang tinggi di pasaran Perbendaharaan Amerika Syarikat serta meningkatnya jangkaan baik terhadap prospek ekonomi global, serantau dan dalam negeri.

Walaupun dalam keadaan urus-niaga yang rendah, kertas SKM kekal sebagai bon yang paling aktif diniagakan, mencakupi 43.1% daripada jumlah urus niaga. Bon Cagamas dan bon Khazanah mencatat aktiviti urus niaga yang tinggi pada

Keluk Kadar Hasil SKM Mencuram

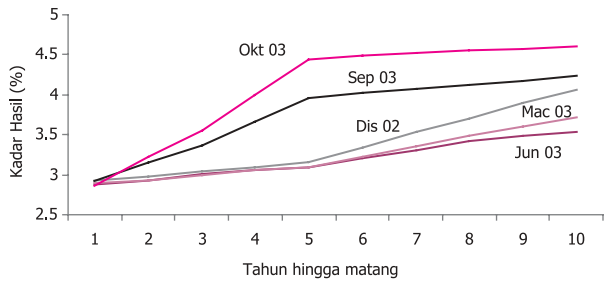

Nisbah Mudah Tunai: Urus Niaga/ Nilai Terkumpul

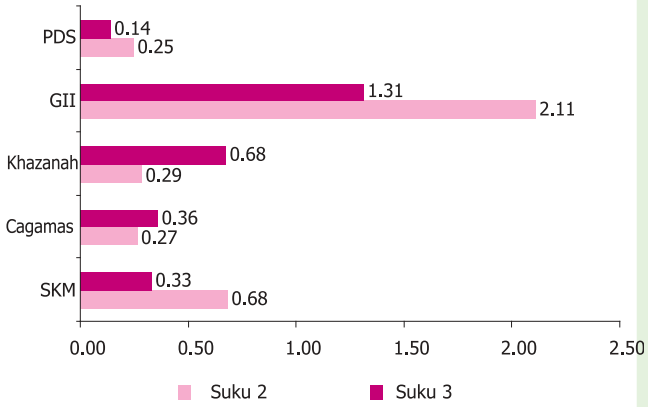

sepanjang suku ketiga, sebahagiannya disebabkan oleh terbitan yang tinggi bagi bon Cagamas dan bon Khazanah yang baru diterbitkan bagi menggantikan penyertaan yang telah matang.

Kadar Pertukaran

Selaras dengan pergerakan dolar AS di pasaran pertukaran mata wang asing antarabangsa pada suku ketiga tahun 2003, ringgit menyusut nilai berbanding mata wang utama dan mencatat prestasi bercampur-campur berbanding mata wang serantau. Dolar AS menjadi kukuh pada awal suku ketiga berikutan sikap optimis pasaran pada prospek pemulihan ekonomi AS yang bertambah cerah. Walau bagaimanapun, dolar AS menyusut nilai menjelang akhir suku ketiga selepas pasaran mengalih perhatian kepada defisit akaun semasa dan fiskal yang besar. Kelemahan dolar AS juga mencerminkan reaksi pasaran yang ketara ekoran kenyataan Menteri Kewangan dan Gabenor Bank Pusat Negara-Negara G-7 pada 20 September yang menekankan keperluan kadar pertukaran mata wang asing yang fleksibel bagi memudahkan penyelarasan akaun semasa dan pertumbuhan ekonomi global yang lebih seimbang. Yen Jepun meningkat nilai disebabkan oleh prestasi pasaran saham yang kukuh dan jangkaan pasaran bahawa campur tangan di

pasaran pertukaran mata wang asing antarabangsa akan menjadi kurang agresif.

Prestasi Ringgit Berbanding Mata Wang Utama

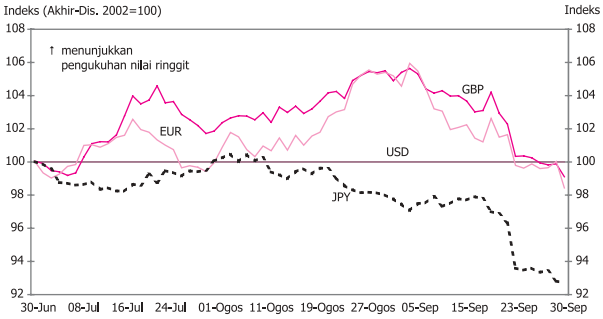

Prestasi Ringgit Berbanding Mata Wang Serantau

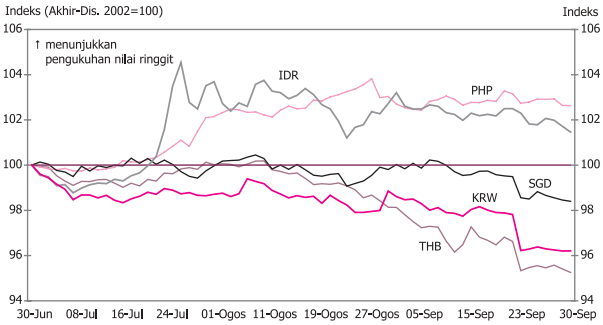

Mata wang serantau terutamanya memperoleh manfaat daripada jangkaan pasaran mengenai pemulihan pertumbuhan ekonomi global, kemasukan dana portfolio dan yen Jepun yang lebih kukuh.

Kadar pertukaran ringgit terus disokong oleh tahap rizab mata wang asing yang kukuh, kadar inflasi yang rendah, lebihan akaun semasa yang berterusan, hutang luar negara yang rendah serta sistem perbankan yang kukuh dan berdaya tahan.

Ringkasan Prestasi Ringgit Berbanding Mata Wang Terpilih

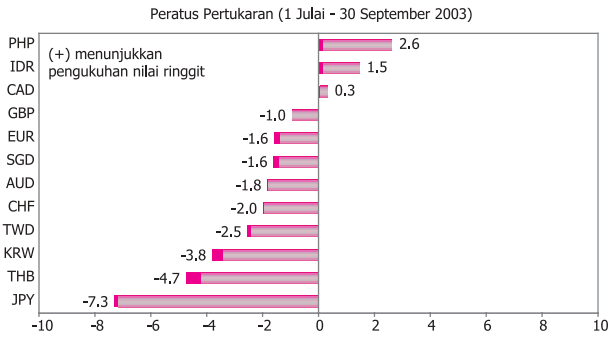

Prestasi Ringgit Berbanding Mata Wang Terpilih

RM kepada satu unit mata wang asing	Akhir-Jun 1997	2 September 1998	Akhir-S2 2003	Akhir-S3 2003	% perubahan [1] Akhir-Jun 1997	% perubahan [1] 2 September 1998	% perubahan [1] Akhir-S2 2003
Dolar AS	2.5235	3.8000	3.8000	3.8000	-33.6	0.0	0.0
Euro	-	-	4.3463	4.4160	-	-	-1.6
Paun sterling	4.1989	6.3708	6.2835	6.3439	-33.8	0.4	-1.0
100 yen Jepun	2.2088	2.7742	3.1708	3.4205	-35.4	-18.9	-7.3
Dolar Singapura	1.7647	2.1998	2.1631	2.1984	-19.7	0.1	-1.6
100 baht Thai	9.7470	9.3713	9.0541	9.5048	2.5	-1.4	-4.7
100 peso Filipina	9.5878	8.8302	7.0995	6.9179	38.6	27.6	2.6
100 rupiah Indonesia	0.1038	0.0354	0.0459	0.0452	129.6	-21.7	1.5
100 won Korea	0.2842	0.2827	0.3178	0.3304	-14.0	-14.4	-3.8

[1] (+) menunjukkan pengukuhan nilai ringgit berbanding mata wang berkenaan dan (-) menunjukkan penyusutan nilai.